

tellano de su obra, lo que posibilita una más amplia y merecida difusión, dado lo recomendable que resulta para todos aquellos que todavía creen en la posibilidad de una mejor gestión del patrimonio natural y desean profundizar en el tema.

Manel Miró, Joan Sabi

Generalitat de Catalunya. Departament de Governació: *Els serveis municipals a Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1982, 387 pp., 21 x 29,6 cm. Pròleg de Joan Vidal i Gayolà.

Aquests darrers anys i arran de la reinstauració de les institucions democràtiques hem pogut notar la proliferació de publicacions emanades de l'Administració ja sigui aquesta central, local o, molt especialment, autonòmica, relatives a diverses formes d'anàlisi o propostes de planificació elaborades sobre una base territorial.

Aquest fet no sempre respon al que s'hauria d'esperar d'iniciatives d'aquest tipus generades per l'Administració i, massa vegades, l'únic resultat que té és l'ampliació de la bibliografia sobre la realitat territorial del propi país. Al contrari, hem de entendre que quan l'Administració elabora i, més tard, difon estudis tècnics sobre àmbits de la seva competència, la seva publicació no ha de ser sinó un primer pas de l'endegament d'una política en aquell àmbit.

Els resultats, però, fins ara han estat bastant diversos, amb independència del nivell de l'Administració que hagi promo-

gut les actuacions. D'aquesta manera trobem treballs i estudis que, malgrat el que s'argumenti, acaben fonamentalment en ells mateixos i que, a tot estirar, no serveixen sinó per a nodrir de material imprès nous estudis, silenciar inquietuds expressades en un sector determinat o donar a conèixer l'entitat que els ha promogut en lloc d'esdevenir punt de partida d'actuacions de més gran volada que contribueixin a la resolució d'uns déficits o al millorament de les condicions de vida. Aquestes actuacions són massa sovint deixades a la intuïció i al bon encert de la institució que en té la competència.

Evidentment, també hi ha publicacions relatives a estudis que sí que són l'inici i les bases d'aquestes actuacions i, en aquests casos, les hem d'entendre com la divulgació, l'exposició a un públic especialitzat o fins i tot ampli de les bases i els criteris que fonamenten una actuació que els afectarà. Un exemple, malauradament no acabat, d'aquesta darrera situació fóra la publicació de *La sanitat a Catalunya*¹, estudi modèlic tant pel que fa a la metodologia com al contingut però que no va generar finalment cap actuació per motiu del canvi d'orientació política del Departament que l'havia promogut.

Creiem justificat entrar en aquestes consideracions abans de cenyir-nos directament a l'obra que ens ocupa, pel fet que a la publicació de treballs tècnics promoguts per l'Administració li cal exigir sempre

¹ GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL: *La Sanitat a Catalunya. Anàlisi i propostes del Departament de Sanitat i Assistència Social*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1980.

una utilitat pràctica i una gran transparència en les motivacions expressades, fins al punt que es pot afirmar que totes les publicacions que no responguin a aquest criteri són objectables en el sentit qual responen més a interessos particulars que no a l'interès general de la societat a la qual es deuen.

L'estudi *Els serveis municipals a Catalunya*², l'hem de considerar, des d'aquesta perspectiva, en la doble qualitat d'estudi realitzat per encàrrec del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, llavors presidit pel conseller Joan Vidal i Gayolà, i de publicació d'aquest Departament.

Com a estudi s'introdueix amb profunditat, rigor i actualitat en un camp en el qual no hi ha cap altre precedent aplicable a Catalunya³. Parteix del municipi com a nivell primer d'agregació per analitzar l'estat actual i real de prestació de serveis i equipaments en els quals el municipi té competència, bé perquè és preceptiu per llei bé perquè la pressió social ha incidit sobre el primer nivell de l'Administració, el més pròxim al ciutadà, perquè els assumei-

xi. El coneixement de l'estat dels serveis municipals té molta importància en el camp de l'Administració local pel doble motiu de l'avaluació estricta dels dèficits en la prestació dels serveis municipals bàsics, cosa aquesta prèvia a qualsevol actuació en el camp de l'Administració Local promoguda pel Govern o les institucions supramunicipals, i pel fet que permet constatar quin és el grau de desajustament entre l'àmplia gamma de serveis de competència municipal enumerats en la Llei de Bases de Règim Local de 1955, encara vigent, i la realitat en les possibilitats de prestació d'aquests serveis.

L'estudi ha estat dirigit per l'economista Pere Leonart i l'informàtic Josep Hernan i la coordinació ha anat a càrrec dels economistes Lourdes Feixa i Carles Carbonell, que han comptat amb la col·laboració d'un equip de dotze persones, les quals són o bé economistes, o bé estudiants d'econòmiques, a excepció d'un urbanista i del geògraf Arcadi Castilló.

Partint del criteri d'incidir especialment en els aspectes per als quals la inexistència de dades prèvies era més notable, el principal instrument utilitzat per a aquest estudi ha estat una àmplia enquesta tramesa a tots els ajuntaments de Catalunya. L'enquesta era més o menys extensa si el municipi tenia una població inferior als dos mil habitants, estava entre els dos mil i els deu mil o superava els deu mil, i incloïa unes preguntes específiques per als municipis del litoral. Els qüestionaris han estat contestats pels secretaris municipals i/o els tècnics de serveis específics en els municipis més grans, i les respostes eren contrastades i completades mitjançant una conversa te-

² A més del llibre de la Generalitat de Catalunya hi ha dos articles sobre el mateix tema: FEIXA, L., i LLEONART, P., «Els Serveis Municipals a Catalunya», a *Banca Catalana. Revista Econòmica*, núm. 64, juny 1982 (pp. 10-32), i FEIXA, L. i LLEONART, P., «Els Serveis Municipals a Catalunya», a *CEUMT. Edició Catalunya*, núms. 55 i 56, octubre-novembre 1982 (pp. 2 a 14 i 1 a 12).

³ L'estudi *Estadística de servicios de las Entidades Locales de España* (Madrid, Instituto de Estudios de la Administración Local, 1977, 2 vols.) es refereix a dades de 1974, que avui no tenen cap utilitat pràctica, i no és equiparable, ni per concepció ni per abast i aprofundiment dels aspectes tractats, amb l'estudi de la Generalitat de Catalunya.

lefònica, i els contrastaments sobre el terreny foren escadussers.

La resposta al qüestionari ha estat molt àmplia, de manera que dels 935 municipis que existien a Catalunya l'any de l'enquesta, 923 l'havien contestada, i els 12 ajuntaments que no havien respost el qüestionari comptaven en total una població inferior als 10.000 habitants. Les capitals de vegueria són objecte d'un treball més aprofundit, el qual és encara més específic per a la ciutat de Barcelona.

El mètode de treball parteix dels municipis aïlladament i, encara que considera variables de mobilitat i de relacions intermunicipals, no aconsegueix donar la idea d'uns àmbits supramunicipals, diferents de les comarques, amb característiques integrades. Aquests àmbits, que existeixen, són fonamentals, i de vegades l'únic mitjà per a actuar sobre els dèficits en serveis i equipaments dels municipis més petits. En l'altre sentit, descendant al nivell inferior al municipi, no es tenen en compte els municipis amb diversos nuclis de població, amb una grandària poblacional suficient per a tenir una certa vida col·lectiva pròpia i, per tant, són enganyoses les dades de serveis i equipaments agregades a nivell municipal quan, moltes vegades, aquests serveis o —si s'escau— dèficits en realitat s'han de multiplicar en un municipi pel nombre de pobles que el componen.

Pel que fa a l'edició de l'estudi, hem de considerar separatament el llibre *Els serveis municipals a Catalunya*, que ha tingut una difusió més àmplia, i que cal considerar com a síntesi del treball realitzat, i les fitxes elaborades per a cada municipi que, agrupats els municipis per comarques, han

estat objecte d'una edició multicopiada més restringida.

El llibre *Els serveis municipals a Catalunya* és al mateix temps un esforç de síntesi del treball realitzat i una publicació de prestigi del Departament de la Generalitat de Catalunya que l'ha promogut. S'hi contempla individualitzadament, per capítols, l'estat de dotació dels diversos serveis i equipaments municipals, que es presenten sintèticament en vuit categories segons la grandària poblacional dels municipis i, en alguns casos, agregats per comarques. Per als municipis que presenten dèficits més sobresortints, aquests són sovint quantificats per sector del dèficit i per municipis, i per a alguns serveis es reproduïx una informació exhaustiva (equips de depuració existents, plantes de tractament de residus sòlids, etc.). Els mapes, que hi podrien fer un bon servei de representació sintètica de la informació, són molt escassos mentre que els llistats i els annexos són molt abundants i presenten de vegades formats arbitraris i continguts desiguals.

Les fitxes municipals, en canvi, constitueixen uns instruments individualitzats molt interessants, àmplis i concisos alhora, per a l'elaboració de polítiques d'actuació en el camp dels serveis i equipaments municipals. Ben estructurades, contenen una informació bàsica força completa i una breu caracterització final dels trets generals i els dèficits més importants de cada municipi. Aquestes fitxes, que no s'han distribuït comercialment, es poden obtenir en el Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya.

En resum, es tracta d'un primer estudi necessari i interessant, amb alguna man-

cança metodològica, com ara l'escassetat del treball de camp o la no consideració específica d'àmbits supramunicipals ni de realitats inferiors al terme municipal. El treball realitzat és, però, més complet del que no queda reflectit en el llibre *Els serveis municipals a Catalunya* i constitueix

una bona base de treball que pot ser realment emprat per a definir les polítiques d'actuació municipal de les institucions que hi tenen competències en un camp encara ara molt poc estudiat.

Xavier Mateu